

Nicolae Suci, *Structuri tipologice și modele estetice în pictura de peisaj*, Editura Universității de Nord, Baia Mare, 2006, 154 p. (Felicia Grigorescu).

Lucrarea, structurată în trei capitole, care la rândul lor sunt structurate în mai multe subcapitole, este teza de doctorat a pictorului Nicolae Suci, născut la Bârlad, jud. Vaslui, pe 21 mai 1956, integrat de mai multă vreme mediului artistic baimărean.

Cuvântul înainte este semnat de prof. univ. dr. Georgeta Corniță. Domnia sa remarcă faptul “neconvențional” că autorul volumului este un pictor, nu un critic de artă. Această incursiune a pictorului în arta peisajului, îi provoacă autoarei emoția și plăcerea unui zbor cu parapanta...

În Argument autorul își motivează gestul și pledează pentru supremația genului picturii de peisaj.

Încă de la începutul primului capitol, autorul dorește definirea conceptului de peisaj, prezentând mai multe definiții date de dicționare renumite (Dictionnaire Encyclopédique de la Peinture, Dicționarul italian al limbii vorbite al lui Pietro Fanfani și Giuseppe Rigutini etc.) sau referiri la concept, ale mai multor istorici sau critici de artă (Assunto, Ruskin, Pleșu).

Începuturile picturii de peisaj, sunt localizate temporal de autor, foarte devreme, ca fundaluri în frescele pompeiene și elenistice, acestea din urmă păstrate din păcate într-un număr foarte mic. Este apoi prezentată o evoluție a spațiului în pictură, prin peisajul simbolic și cel realist. Se evidențiază frecvența peisajului simbolic în Evul Mediu timpuriu, perioadă în care “convigerea filozofiei creștine promova redarea simbolică a materiei concepută cu ajutorul simțurilor”. Sunt exemplificate frescele de la Muzeul Vaticanului și mozaicurile de la Ravenna. Cu rigozitate este tratată o caracteristică a peisajului simbolic: reprezentarea munților, realizată prin procedee diverse: unitatea luminii și a umbrei, succesiunea ritmată și repetiția planurilor, iluminarea sau întunecarea treptată a planului îndepărtat – aceste rezolvări regăsindu-se peste secole în lucrările lui Cézanne și ale cubiștilor. O problemă la care se oprește autorul, tot în acest capitol, este aceea a suprafeței plane.

În subcapitolul dedicat peisajului realist, autorul face o incursiune, mai întâi prin pictura flamandă, “fereastră deschisă spre lume”, subliniind importanța efectelor de lumină, posibilitățile desăvârșirii artei ca urmare a descoperirii picturii în ulei, atenția pentru topografia spațială (ex. frații van Eyck), și apoi prin cea italiană, aceasta dezvoltând o prețioasă știință a perspectivei (sunt amintiți Piero della Francesca cu fresca *Legenda Crucii*, Antonello da Messina, Giovanni Bellini, Leonardo da Vinci cu celebra lucrare “Tratatul despre pictură”). Este abordat și subgenul vedutei.

Peisajul fantastic este prezentat mai ales în legătură cu frământările religioase și epidemiile timpului. Efectul luminii incandescente, focul - utilizat pentru a sublinia drama umbrei, flacăra ca simbol al combustiei spirituale, puterea de sugestie a culorii (roșu, portocaliu) sunt elementele limbajului vizual identificate de autor, specifice acestui tip de peisaj.

Capitolul al doilea prezintă centrele europene de pictură peisagistică, începând cu Barbizonul, loc frecventat de artiștii francezi, și foarte curând și de cei străini, printre care și de românii: Nicolae Grigorescu, Ion Andreescu și alții. Dintre celelalte centre pomenite în lucrare, referiri mai ample se fac asupra celor de la Baia Mare și Balcic, mulți dintre artiștii români activând în ambele centre: Anastase Damian, Grigore Negoșanu, Alexandru Popp, Ipolit Strâmbu.

Ultimul capitol prezintă structurile tipologice în evoluția tematicii peisajului: peisajul natural, cu alte subdiviziuni la rândul său, peisajul fantastic și peisajul imaginar.

Ca modele estetice sunt identificate peisajul de plein-air, peisajul natural și peisajul avangardist. Este partea lucrării în care autorul îi prezintă pe artiștii băimăreni.

La 110 ani de la apariția centrului artistic Baia Mare, iată această carte vine să întreprindă o fertilă activitate de critică de artă și să demonstreze că în răstimpuri, chiar dacă nu răstoarnă un centru de greutate, Baia Mare reușește să atragă atenția asupra sa.

Neagu Djuvara, *Există istorie adevărată? Despre „realitatea generală” a istoriei. Eseu de epistemologie*. Humanitas, Buc., 2006. (Sándor Kereskényi).

Neagu Djuvara s-a născut la București în 1916, într-o familie de origine aromână, care a dat țării mai mulți oameni politici, diplomați, profesori și oameni de știință. Și-a făcut studiile la Paris: licență în litere (istorie), 1937; doctorat în drept, 1940; doctorat de stat (docență) în litere (filozofie a istoriei), 1972. A publicat multe cărți în Franța. Dintre cărțile cu subiect istoric publicate în România, cele mai importante sunt: *Între Orient și Occident. Țările române la începutul epocii moderne: 1800-1848 și Civilizații și tipare istorice. Un studiu comparat al civilizațiilor*.

În cartea sa recent apărută în România (*Există istorie adevărată? Despre „realitatea generală” a istoriei. Eseu de epistemologie*. Humanitas, Buc., 2006), încearcă să arate *relativitatea* fundamentală a sintezei rezultate din munca istoricului. Această relativitate nu ține atât de observator și de mediul său, cât de însuși obiectul și metodele studiilor istorice. Materia istoriei nu e stabilă, încremenită, ea e în mișcare. Prezentul încontinuu crează trecut. Așadar, o viziune a trecutului ca ceva finit, e cu neputință. Djuvara subliniază: de aici izvorește și drama istoricului, oricare ar fi știința, iscusința și talentul lui, iar viziunea trecutului pe care o are este, în mod fatal, depășită de două-trei generații (câteodată chiar mai repede), datorită apariției unor noutăți în euristică, metodologie și a schimbărilor ideologice.

Doar două împrejurări pot face opera istoricului durabilă, scrie Djuvara, o excepțională putere de evocare, care ține de talentul literar (cazul lui Michelet sau al lui Iorga) sau întâmplarea de a fi fost un martor unic și excepțional de prețios al evenimentelor relatate, ca Tucidide.

Autorul abordează următoarele teme: definiția științei istorice, problematica *faptului istoric*, natura *cunoștinței istorice*, cauza și *cauzalitatea* în istorie, noțiunea *adevărului*, și nu în ultimul rând legăturile sublime dintre *narațiune* și narator (limitele obiectivității științifice din această privință).

Djuvara este un critic fin al maestrului său, Raymond Aron, recunoscându-i meritele (*Introducere la filozofia istoriei*, 1938; trad. rom. de H. Gănescu, Humanitas, Buc. 1997. 511 p.), dar câteodată vine vorba despre avatarurile metodelor neopozitivismului, Aron este depășit cu o familiară subtilitate. Autorul demască și optimismul primitiv al filozofiei analitice a istoriei (Arthur C. Danto) sau hegelianismul voalat al lui Collingwood și Croce, antropologismul ontologic (heideggerian) al lui Gehlen.

În încheiere, Djuvara analizează cauzele obiective ale *relativității* istoriei în general: *în istoria contemporană* istoricul nu poate scrie o lucrare exhaustivă și definitivă, fiindcă nu are perspectiva necesară (de multe ori este numai un „economist” sau „politolog” cu interes istoric); *în istoria modernă și medievală* documentarea se îmbogățește neîncetat (și apar frecvent schimbările de optică istoriografică); *în istoria lumii antice* (sau a civilizațiilor îndepărtate) unele noutăți în domeniul vestigiilor pot provoca adevărate răsturnări de evaluare.